

Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

www.defmin.fi

**Tryggande av det finska försvarets
teknologiska och industriella bas**

Statsrådets principbeslut

Innehåll

Sammandrag	1
1 Inledning	3
2 Grunderna för Finlands försvarspolitik	4
3 Finland och den militära försörjningsberedskapen	5
4 Försvarsindustrin som en del av totalförsvaret och försörjningsberedskapen	7
5 Kritiska tekniker	11
6 Försvarsförvaltningens materiel- och upphandlingspolitik	13

Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

Pärmbild: Försvarsmakten / Karri Wihersaari
Ombrytning: Tiina Takala / Försvarsministeriet

ISBN: 978-951-25-2772-4 (pdf)

www.defmin.fi

SAMMANDRAG

Finland svarar självständigt för sitt nationella försvar och sin säkerhet. Landet definierar sina egna säkerhetspolitiska intressen och svarar för de metoder som behövs för att trygga dem.

Finland tillhör ingen militär allians. Den finska försvarslösningen grundar sig på ett regionalt försvarssystem som täcker hela landet och på allmän värnplikt. Internationellt försvarssamarbete stöder försvaret.

Finland lägger extra stor vikt vid att trygga den militära försörjningsberedskapen. Finland är beroende av import som sker via Östersjön, och landet ligger långt ifrån kärnområdena på den inre marknaden till följd av sitt läge vid EU:s östra gräns. Av ovannämnda skäl tryggas de kritiska systemens funktionsförmåga i landet med flera olika metoder. En central aktör är den inhemska försvarsindustrin, som är en del av totalförsvaret och därmed viktig för att flera centrala vapensystem ska kunna upprätthållas. Dess verksamhet sträcker sig från normala förhållanden till krigstid. Försvarsindustrin har på flera sätt integrerats i det finska försvarssystemet.

Eftersom Finland är ett litet land är det beroende av att kunna skaffa sig konkurrenskraftig försvarsmateriel och av att sådan finns tillgänglig på den globala marknaden. Trots teknologi och kunnande på hög nivå har den finska försvarsindustrin en begränsad kapacitet, och flera centrala vapensystem köps från utlandet. Finland måste emellertid själv ha det industriella och tekniska kunnande som behövs för att de kritiska systemen ska kunna upprätthållas och modifieras så att självständig användning av dem kan garanteras i alla förhållanden. Huvudsakligen finns detta kunnande i den inhemska försvarsindustrin.

För att Finland ska kunna upprätthålla en tillräcklig försvarsindustriell och försvarsteknisk bas krävs ett intensivt internationellt samarbete. Samarbetet genomförs såväl mellan myndigheter som mellan den inhemska och utländska försvarsindustrin. Den snabba försvarstekniska utvecklingen förutsätter att kunnandet kontinuerligt upprätthålls, och detta möjliggörs genom aktivt samarbete med den utländska försvarsindustrin.

Finland måste kunna agera som en pålitlig partner i det internationella försvarssamarbetet och delta i valda internationella militära uppdrag. Likaså kan industrins roll som en pålitlig partner som producerar ett mervärde endast grunda sig på eget kunnande och teknisk förmåga. Teknologisk forskning och utveckling på hög nivå är nödvändig för att skapa kunnande och upprätthålla

produktions- och innovationsförmågan i landet. Forskning och utveckling lägger grunden för industrins konkurrenskraft, som stöds med främjande av export. Också det internationella teknologisamarbetet förutsätter nationell forskning. Basen för myndighetssamarbetet utgörs av heltäckande internationella avtalsarrangemang.

Det finska försvarets kritiska kapacitetsområden är:

- 1) ledning och verksamhet i nätverk
- 2) spaning, övervakning och målidentifieringsstöd
- 3) påverkan
- 4) skydd.

Särskilt betydelsefulla teknikområden med tanke på hanteringen av de kritiska områdena är:

- 1) tekniker för ledning och verksamhet i nätverk samt för spaning, övervakning och målidentifieringsstöd
- 2) material- och strukturtekniker
- 3) tekniker för multitekniska system samt för systemhantering
- 4) biotekniker och kemiska tekniker.

I fråga om dessa områden ska man försäkra sig om att det tekniska kunnande, den hantering av systemens livscyklar, den produktion, forskning och utveckling, den planering och den integrations-, service-, underhålls- och skadereparationsberedskap som behövs i alla förhållanden kan hållas kvar i landet.

1 Inledning

Detta dokument anger den tekniska och industriella förmåga och kompetens som krävs för att bygga och upprätthålla den kapacitet som är av central betydelse för det nationella försvaret. I dokumentet granskas den finska industrins betydelse för tryggheten av försörjningsberedskapen, systemens livscykel och kontinuiteten. De synpunkter som framförs grundar sig på redan existerande riktlinjer¹⁾ för Finlands försvarsindustri²⁾ och beskriver deras betydelse i en föränderlig europeisk omvärld.

Finland ska i vid omfattning upprätthålla nationell teknologisk kompetens i fråga om centrala militära kapaciteter, samt tillräcklig försörjningsberedskap och försvarsindustri³⁾. Investeringar i materielkapaciteten är av central betydelse för Finlands försvar. Att bygga upp ny kapacitet är så gott som alltid ett långvarigt arbete och kräver underhåll och stöd under kapacitetens hela livscykel. Särskilt viktiga inom den närmaste framtiden är projekten för att ersätta marinens åldrande stridsfartygskapacitet och Hornetplanens kapacitet. När det gäller dem behöver vikt fästas vid den tekniska och industriella bas som krävs för den behövliga militära försörjningsberedskapen.

Finlands geostrategiska läge, militära alliansfrihet och ställning som köpare av försvarsmateriel utgör ramen för ordnandet av det militära försvaret. En del av denna helhet utgör Finlands roll som en internationell aktör som aktivt eftersträvar samarbete.

De kritiska områdena inom materielkapaciteten omfattas av särskilt stora krav på oberoende, försörjningsberedskap och kontinuitet inom verksamheten. Detta dokument beskriver hur de ovannämnda kritiska områdena ska tryggas genom beaktande av de rättsliga ramarna för upphandling av försvarsmateriel. På så sätt kan man öka förutsebarheten inom försvarsförvaltningens verksamhet när det gäller materiel, upphandlig och forskning.

1 Särskilt Statsrådets beslut om målen med försörjningsberedskapen (2013) och försvarsministeriets materielpolitiska strategi (2011).

2 I detta dokument avses med försvarsindustri den industri vars produktion och tekniska innovationer stöder Finlands försvar.

3 Statsminister Sipiläs regeringsprogram (s. 34–35).

2 Grunderna för Finlands försvarspolitik

Det primära målet när det gäller att upprätthålla Finlands försvarsförmåga är att skapa en förebyggande tröskel för användningen av militära maktmedel och för hot om sådana samt förmåga att avvärja attacker mot vårt land. För detta krävs det att försvarsmakten har förmåga till en föregripande höjning av försvarsberedskapen vid rätt tidpunkt samt den kapacitet som uppgifterna förutsätter.

Den finska försvarslösningen grundar sig på ett regionalt försvarssystem som täcker hela landet och på allmän värnplikt. Försvarsförmågan bygger på försvarssystemets kapaciteter. Eftersom Finland inte hör till någon militärallians upprätthåller landet försvarssystemets alla kapacitetsområden. Försvarsförmågan och utvecklandet av den är emellertid allt mer beroende av internationellt försvarssamarbete.

Det finländska samhällets beredskap förverkligas enligt principen för övergripande säkerhet, som innebär att samhällets vitala funktioner tryggas genom samverkan mellan myndigheterna, näringslivet samt organisationerna och medborgarna. Genom samverkan utvecklar man i synnerhet försörjningsberedskapen och infrastrukturen och stärker den kritiska kompetensen. Den partnerskapsmodell som tillämpas i Finland är en del av hanteringen av den krigstida kapaciteten och livscykelkostnaderna samt av försvarets kostnadseffektivitet.

För att den militära insatsberedskapen ska kunna tryggas måste de viktigaste trupperna och den viktigaste materielen vara moderna och funktionsdugliga stå till försvarsmaktens förfogande enligt fastställd styrka.

En väsentlig del av den finska försvarslösningen består av internationellt försvarssamarbete. Genom det strävar man efter att trygga resurserna för upprätthållande, utveckling och användning av kapaciteterna.

Hot och beredskap

Beredskapen att avvärja användningen av militära maktmedel och hot om sådana förutsätter en militär kapacitet som höjer tröskeln att använda militära maktmedel mot Finland och gör att militära åtgärder inte lönar sig. Under normala förhållanden framhävs den förmåga som behövs vid övervakningen och tryggandet av den territoriella integriteten.

Den centrala betydelsen av beredskap inför militära hot ligger i systemets kristålighet. För undantagsförhållanden förbereder man sig under normala förhållanden, och beredskapen inbegriper bl.a. beredskapsplaner, tekniska och strukturella beredskapsförberedelser, utbildning och övningar samt reservering av lokaler, utrymmen och kritiska resurser. Inom hanteringen av störningar är det väsentliga att krisledningsförmågan bevaras.

3 Finland och den militära försörjningsberedskapen

Försörjningsberedskap definieras i Finland i lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen. Termen saknar en enhetlig internationell definition. I Finland avses med försörjningsberedskap att vid allvarliga störningar och undantagsförhållanden trygga den kritiska produktion, de tjänster och den infrastruktur som är nödvändiga för befolkningens utkomst, landets näringsliv och landets försvar⁴). I Finland bygger försörjningsberedskapsarbetet på principen om omfattande samarbete mellan myndigheter och näringsliv. Utgångspunkten är Finlands geografiska läge och vårt stora beroende av importerade produkter och tekniska system som skaffas utanför Finland.

Med militär försörjningsberedskap avses upprätthållande och underhåll av resurser och anknytande tekniska system som är nödvändiga för försvarsmaktens funktionsförmåga med tanke på undantagsförhållanden och störningar som kan jämföras med sådana⁵). Genom den militära försörjningsberedskapen tryggas funktionsförmågan hos försvarsmaktens kritiska system också vid störningar i samhället.

Omvärlden och grundläggande säkerhets- och försvarspolitiska val har en stor inverkan på tryggnaden av Finlands militära försörjningsberedskap. Vårt geografiska läge vid Europeiska unionens yttre gräns, långt borta från de europeiska industrikoncentrationerna, med nordliga klimatförhållanden och till stor del beroende av sjöförbindelser⁶) innebär i praktiken att det i krissituationer är svårt att få och ta emot stöd och gör Finlands ställning när det gäller försörjningsberedskapen mer sårbar än t.ex. de centraleuropeiska ländernas.

4 Lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen (1390/1992), 1 §.

5 Försvarsministeriets materielpolitiska strategi (2011).

6 Ca 80 % av Finlands import sker sjövägen (av exporten närmare 90 %).

Finland fördjupar i enlighet med sina säkerhets- och försvarspolitiska riktlinjer sitt internationella samarbete med olika aktörer (de nordiska länderna, EU, Nato och bilaterala partner) för att öka sin egen (och partners) säkerhet. Skyldigheten enligt EU-fördraget att ge ömsesidigt stöd och bistånd är en del av denna helhet⁷). Arrangemang av det slag som Natos kollektiva försvar utgör ingår emellertid inte i den ovannämnda lösningen, och därför ställer Finland fortfarande exceptionellt höga krav på den militära försörjningsberedskapen.

Metoder för att trygga den militära försörjningsberedskapen

För tryggandet av den militära försörjningsberedskapen används i Finland såväl nationella som internationella, politiska, legislativa, upphandlingsmässiga och innovativa metoder. Av dem har internationellt samarbete, industriellt samarbete kopplat till upphandling, krav vid upphandling och forsknings- och utvecklingsinsatser särskilt på kritiska områden en viktig ställning.

De europeiska länderna har olika bilaterala och multilaterala överenskommelser till stöd för samarbetet. Genom dessa arrangemang stärker Finland sin förmåga att kontrollera, använda och vid behov modifiera system som är kritiska med tanke på försvarsmaktens verksamhet. Nyttiga redskap inom det internationella samarbetet är avtalsarrangemang på olika nivåer och t.ex. utnyttjandet av användarsamarbete⁸) när anskaffad materiel används av flera länder.

Inom EU-samarbetet utvecklas den militära försörjningsberedskapen⁹) som en del av en öppnare försvarsmarknad. Finland deltar i Europeiska försvarsbyråns (EDA) ramarrangemang¹⁰) för att främja försörjningsberedskapen vid en avreglering av den europeiska försvarsupphandlingen. I anslutning till detta

7 EU-fördraget, artikel 42.7: ”Om en medlemsstat skulle utsättas för ett väpnat angrepp på sitt territorium, är de övriga medlemsstaterna skyldiga att ge den medlemsstaten stöd och bistånd med alla till buds stående medel i enlighet med artikel 51 i Förenta nationernas stadga. Detta ska inte påverka den särskilda karaktären hos vissa medlemsstaters säkerhets- och försvarspolitik.” Medlemsstaterna får själva avgöra vad ”alla till buds stående medel” innebär i praktiken.

8 Särskilt de ”weapon system partnerships” som verkar inom ramen för Natos logistikorganisation NSPA.

9 I en EU-kontext tolkas begreppet försörjningsberedskap (Security of Supply) till många delar snävare än den finländska definitionen. Där är det inte fråga om ett övergripande förhållningssätt utan snarast bara om leveranssäkerhet och tryggnad av den.

10 EDA:s Framework Arrangement for Security of Supply between subscribing Member States (sMS) in Circumstances of Operational Urgency (2014).

har det också utarbetats en uppförandekod¹¹⁾ som gör det möjligt att innefatta industrin i arrangemanget. Dessutom är en särskild färdplan för försörjningsberedskap under beredning inom EU i samarbete mellan kommissionen, EDA och medlemsländerna.

Finlands mål är att vara med och arbeta för arrangemang som stärker den internationella militära försörjningsberedskapen. Strävnan är att fördjupa dessa arrangemang så att de genomförs på fördragsnivå. Hittills har framstegen inom ramen för de nämnda arrangemangen emellertid varit obetydliga. Också av den anledningen behövs heltäckande nationella arrangemang fortfarande för att försvarsmaktens funktionsförmåga och handlingsfrihet ska kunna garanteras i alla situationer.

4 Försvarsindustrin som en del av totalförsvaret och försörjningsberedskapen

Försvarsindustrin levererar försvarsmateriel och försvarssystem samt service- och underhållstjänster och andra anknyttande tjänster till försvarsmakten och/eller säkerhetsmyndigheterna i olika länder. Inom EU koncentreras en stor del av produktionen på försvarsområdet till sex medlemsstater (Spanien, Italien, Frankrike, Sverige, Tyskland och Förenade kungariket) men företag som tillverkar utrustning och system finns runtom i Europa. Den globalt sett mest betydande försvarsindustriella aktören är Förenta staterna.

Finland måste till följd av sin begränsade försvarsindustriella bas ty sig till utländska leverantörer särskilt inom upphandlingen av de mest betydande vapensystemen. De huvudsakliga leverantörländerna för köparländer som Finland är Förenta staterna och de ovannämnda stora europeiska producentländerna¹²⁾. Vid upphandlingar utomlands måste Finland kunna försäkra sig om att det i samband med upphandlingen får en tillräcklig kompetens för att på lång sikt kunna använda och underhålla och vid behov modifiera de anskaffade systemen under alla förhållanden. Finland måste vara en kunnig köpare med tillräcklig know-how bl.a. om tekniken i det upphandlade vapensystemet.

Man har strävat efter att öppna den europeiska försvarsmarknaden för konkurrens genom att harmonisera lagstiftningen om försvarsupphandling med hjälp av EU:s försvars- och säkerhetsupphandlingsdirektiv (2009/81/EG), som

11 EDA Code of Conduct on Priorisation (2014).

12 Letter of Intent-länderna (LoI).

trädde i kraft 2009. En fungerande marknad på försvarsområdet som grundar sig på öppenhet, likabehandling, lika möjligheter och insyn är viktig för alla europeiska leverantörer i branschen. När marknaden fungerar erbjuder den en möjlighet för den inhemska industrin att såväl specialisera sig på nya områden som samarbeta med andra företag och delta som underleverantör i betydande utländska system. Hittills har syftena med direktivet ändå inte förverkligats fullt ut, och i synnerhet de stora producentländernas marknader har förblivit i händerna på nationella aktörer. De finska företagens möjligheter att ta sig in på den internationella marknaden och bli en länk i stora internationella företags leveranskedjor har varit begränsade.

I och med att försvarsmaterielen har blivit allt mer teknisk och mångskiftande har det blivit en allt större utmaning att underhålla materielen och dess system och komponenter. Materielen innehåller i allt högre grad system och apparatur vars programkoder och tekniska lösningar bara tillverkaren och tillverkarlandet av säkerhetsskäl har rättigheter till. Detta ökar beroendet av den internationella försvarsindustrin i synnerhet inom underhållet av de mest utvecklade vapensystemen, såsom flygplan, missilsystem och kommunikationssystem.

När vapensystemen utvecklas är en självständig förmåga till underhåll och service inte längre möjlig i alla situationer. I dessa fall måste man slå fast kritiska krav för försörjningsberedskapen och upprätta de internationella samarbetsavtal som krävs för att trygga verksamheten. Om den egna försvarsindustrin t.ex. deltar i servicen på ett vapensystem inom en multinationell grupp av användarländer ökar detta det ömsesidiga beroendet och tryggar underhållet av vår egen materiel.

Det är viktigt att delta i gemensamma internationella projekt för att nya tekniska kunskaper ska kunna utvecklas. Finland kan bidra till samarbetet med sin specialkompetens och på det sättet förbättra sin konkurrenskraft och sina exportförutsättningar.

Den inhemska industrin och partnerskapen

Teknik som är kritisk med tanke på det militära försvaret måste vara tillgänglig och gå att använda också i undantagsförhållanden. Tillgången till teknik och förmågan att på ett kostnadseffektivt sätt integrera ny teknik och tekniska lösningar i försvarssystemet förutsätter nationell industriell kompetens och en ändamålsenlig produktionsförmåga.

En fungerande och konkurrenskraftig inhemsk försvarsindustri och dess internationella nätverk och exportverksamhet gör det också möjligt att upprätthålla det nationella försvarets nödvändiga funktionsförmåga och militära försörjningsberedskap. Särskilt viktigt är det att säkerställa ett störningsfritt underhåll av kritiska tekniska system och produktionen av kritiskt förbrukningsmaterial som används inom försvaret.

I Finland har den försvarsindustriella produktionen av tradition i hög grad riktat sig till den inhemska marknaden, och i praktiken är så gott som alla företag i branschen små eller medelstora. Under de senaste åren har exporten emellertid redan stått för en betydande del av industrins omsättning¹³. Förändringen inom den finska industrins verksamhetsfält har i sin tur också påverkat tryggheten av Finlands militära försörjningsberedskap.

Industrin i Finland deltar i tryggheten av försörjningsberedskapen som en del av Försörjningsberedskapscentralens försörjningsberedskapsorganisation. I pooler bestående av industriföretag producerar man bl.a. en lägesbild av försörjningsberedskapen och stöder företagens hantering av kontinuiteten och deras beredskap för krissituationer. När det gäller företag som är kritiska med tanke på försvarsmaktens verksamhet styrs beredskapen bl.a. genom partnerskaps- och krigsekonomiavtal.

Den inhemska försvarsindustrins förmåga till integration, underhåll, vidareutveckling, service, reparation och urbruktagande av försvarsmaktens centrala materiel spelar en viktig roll inom tryggheten av den materiella kapaciteten. Service- och underhållsfunktionerna när det gäller försvarsmaktens materiel är till betydande delar på industrins ansvar, och de sköts i nära samarbete med försvarsmakten. I fråga om försvarsmaktens viktigaste system måste stöd i princip finnas tillgängligt inom landet. Det utländska ägandet och inflytandet i försvarsindustriföretag kan också begränsas med stöd av lagen om tillsyn över utlänningars företagsköp, om ett ytterst viktigt nationellt intresse kräver det¹⁴.

Samarbetet mellan inhemska och utländska försvarsindustriföretag gör det möjligt att utveckla och bevara en kompetens och produktion som är tillräcklig med tanke på den militära försörjningsberedskapen. Behovet av dem accentueras särskilt i kristider. Det bör observeras att en förutsättning för en livskraftig inhemsk industri och därmed en tryggad försörjningsberedskap i allt högre grad är en förmåga att klara sig också i internationell konkurrens. Samarbete

13 Vissa år rent av 50 %, variationen från år till år är emellertid stor.

14 Lagen om tillsyn över utlänningars företagsköp (172/2012).

och vägar till nya samarbetsmöjligheter med utländska aktörer uppkommer ofta via industriellt samarbete.

En teknisk och industriell kompetens- och produktionsförmåga som är tillräcklig för den militära försörjningsberedskapen måste tryggas redan under normala förhållanden, och i regel inom industrin. Det handlar om en långvarig verksamhet där kontinuitet och en gradvis ökande kompetens spelar en viktig roll. Att försvarssystemen blir allt mer tekniska ställer hela tiden nya krav på kompetensen när det gäller förmågan att underhålla och modifiera kritiska system. Den inhemska försvarsindustrin måste kunna vara en länk i en mer omfattande värdekedja för att den ska hänga med i den ovannämnda utvecklingen. Det militära försvarets och den militära försörjningsberedskapens intressen måste också systematiskt beaktas inom den nationella forsknings- och innovationspolitiken och vid fördelningen av nationella forsknings- och innovationsresurser.

Försvarsmaktens egen kapacitet kompletteras genom partnerskap som bygger på överenskommelser om verksamhet i undantagsförhållanden och produktionsreserveringar hos företagen. De spelar en betydande roll inom trygghandlet av den militära försörjningsberedskapen.

Den mest djupgående formen av partnerskap är strategiskt partnerskap. Det är ett långvarigt samarbetsförhållande mellan försvarsmakten och ett företag som baserar sig på ömsesidigt förtroende, öppet informationsutbyte och gemensamt avtalade utvecklingsmål. En väsentlig del av detta partnerskap är att avtalsparterna under normala förhållanden är i beredskap och utvecklar sina tillvägagångssätt med tanke på verksamheten under olika anpassningsfaser i fråga om beredskapen, inbegripet krigstida verksamhet. Försvarsmaktens strategiska partner när det gäller logistiken integreras i logistiksystemet genom avtalsarrangemang som gäller normala förhållanden och undantagsförhållanden.

De övriga partnerskapen gäller företag vars verksamhet också stöder försvarsmaktens kärnfunktioner i undantagsförhållanden. Detta förutsätter att man förbinder sig till ett långvarigt samarbete. Tillsammans med företagen upprättar försvarsmakten avtal genom vilka man bereder sig för och avtalar om användning av ett företags materialproduktion och servicekapacitet till stöd för försvarsmaktens verksamhet.

5 Kritiska tekniker

Målen för försvarssystemets verksamhet och utveckling ställer krav på den kompetens som fordras. De strategiska kompetensområdena anger spektret av den viktigaste kompetensen i anslutning till forskning, planering, byggande, underhåll och drift när det gäller försvarssystemet. Kompetens är grunden för att vi ska förstå fenomen i anslutning till krigföring och militärteknologi samt kunna utveckla verksamheten och utnyttja olika tekniker. Högklassig nationell forskning är en nödvändig förutsättning för utveckling av kompetensen.

Den finländska tekniska kompetensen har en betydande inverkan på försvarssystemets verksamhet som helhet och på den militära försörjningsberedskapen. Kritiska kapacitetsområden är ledning och verksamhet i nätverk, spaning, övervakning och målidentifieringsstöd, påverkan och skydd. I fråga om dem måste man försäkra sig om att det tekniska kunnande, den hantering av systemens livscykler, den produktion, forskning och utveckling, den planering, den integrations-, service- och underhållsberedskap samt den skadereparationsberedskap under krisförhållanden som behövs kan hållas kvar i landet.

Generellt avses med teknik tekniska kunskaper eller tekniskt stöd som behövs för att utveckla, producera, använda eller underhålla apparater, system, program eller tjänster. Kritiska tekniker är de som har särskilt stor betydelse för försvarssystemets kapacitet eller omfattas av sekretess med tanke på den nationella säkerheten. Av teknikområdena accentueras särskilt informations- och kommunikationstekniken, material- och strukturtekniker, bio- och kemi-tekniker samt tekniker i anslutning till specificering, planering, integration och hantering av multitekniska system.

De tekniska system som används inom försvaret baserar sig i regel på lösningar från flera olika tekniker. Sådana multitekniska system är ofta kritiska när det gäller kapaciteten. Med kritiska system avses de tekniska system som har en betydande inverkan på vad försvarssystemet kan prestera. Sådana kritiska system är t.ex. vapensystem med den största kapaciteten, vapenlavetter, delar av styrsystemet samt delar av systemet för spaning, övervakning och målidentifieringsstöd.

Följande tekniker och de systemhelheter som bygger på dem är kritiska med tanke på försvaret¹⁵⁾:

- 1) Tekniker för ledning och verksamhet i nätverk samt för spaning, övervakning och målidentifieringsstöd (C4ISTAR), inbegripet:
 - programvarutekniker, inklusive tillämpningsområden för databehandling samt krävande programvaruproduktion och säkerställande av säker programvaruproduktion
 - telekommunikation, särskilt radiodataöverföring och tekniker för telekommunikationsnät
 - tekniker i anslutning till kryptering och skydd av information och till verksamhet i cyberrymden
 - tekniker inom systemen för elektronisk påverkan och andra tekniker i anslutning till användning av det elektromagnetiska spektret
 - tekniker för sensorsystem och för hantering och kombinerig av sensorinformation (signalhantering).

- 2) Material- och strukturtekniker, inbegripet:
 - materialtekniker för smygtekniskt och ballistiskt skydd samt tekniker för impulshandling
 - tekniker för specialmaterial och specialmaterials förmåga att reparera skador
 - tekniker för energetiska material avsedda för militärt bruk
 - material- och strukturtekniker för Finlands särförhållanden på grund av läget vid Östersjön eller det nordliga läget
 - strukturmekanik och anknyttande modellerings- och simuleringsförmåga.

- 3) Tekniker för multitekniska system och systemhantering, inbegripet:
 - sådana tekniker och metoder för ingenjörsarbetet som behövs för den teknisk-funktionella specificeringen, planeringen, integrationen och driften samt handlingen av livscykeln i fråga om stora systemhelheter och som hänför sig till denna hantering
 - tekniker för autonoma system och system med autonoma drag.

15 Teknikområdena beskrivs mer detaljerat i försvarsmaktens teknikstrategi.

- 4) Bio- och kemitekniker, inbegripet:
- tekniker för skydd mot effekterna av kemiska vapen och för bioskydd samt tekniker för skyddsspaning
 - tekniker för energetiska material, särskilt i anslutning till krut-, sprängämnes- och ammunitionsproduktion och till sprängämnessäkerhet.

6 Försvarsförvaltningens materiel- och upphandlingspolitik

Materielpolitiken

Syftet med försvarsförvaltningens materielpolitik är att långsiktigt upprätthålla och utveckla den militära kapaciteten genom att upphandla materiel och tjänster som lämpar sig för försvarsmaktens uppgifter och är kompatibla internationellt sett. Genom materielpolitiken säkerställs dessutom kapaciteten, materiellens kostnadseffektivitet och hanteringen av livscykeln också i undantagsförhållanden. Ett viktigt syfte med materielpolitiken är att trygga den militära försörjningsberedskapen i alla situationer.

Materielen är en nödvändig del av en trovärdig försvarsförmåga. Försvarsförvaltningen måste ha nätverk med viktiga nationella och internationella partner. Utgångspunkten är att den upphandlade försvarsmaterielen ska vara Natokompatibel, samtidigt som det har säkerställts att materielen är användbar för försvarsmaktens uppgifter. Försvarsindustrin i Finland är en integrerad del av Finlands försvar och försörjningsberedskap samt av det internationella försvarsindustriella samarbetet.

Upphandlingspolitiken

Försvarsupphandlingen sker i enlighet med lagen om offentlig försvars- och säkerhetsupphandling (1531/2011). Genom lagen har EU:s försvars- och säkerhetsupphandlingsdirektiv genomförts. Vid sidan av den nämnda lagen styrs försvarsförvaltningens upphandling också av försvarsförvaltningens upphandlingsanvisningar.

Upphandlingen ska genomföras så förmånligt som möjligt med tanke på statsfinanserna och med beaktande av kostnaderna under materiellens livscykel och av statens centrala säkerhetsintressen. Grundläggande principer inom upphandlingen är öppenhet, jämlikhet och icke-diskriminering. I regel konkurrensutsätts försvarsmateriel, byggande, partnerskapsarrangemang och öv-

riga tjänster i enlighet med försvars- och säkerhetsupphandlingsdirektivet. I ett enskilt fall kan Finlands centrala säkerhetsintressen emellertid kräva att de nämnda principerna frångås, i synnerhet i de fall då föremålet för upphandlingen har samband med tryggheten av centrala nationella säkerhetsintressen, skyddet av sekretessbelagda uppgifter, kritiska tekniker, strategiska kompetensområden eller tryggheten av försörjningsberedskapen.

Inom upphandlingen måste det ses till att försörjningsberedskapen tryggas under systemens hela livscykel. Materiel som är viktig för försvaret måste finnas att tillgå och möjligheten till integration, underhåll och service i fråga om system som är kritiska med tanke på försvarsmaktens kapacitet existera också i undantagsförhållanden, och detta i tillräcklig omfattning och enligt den tidtabell som krävs. Genom livscykelanalyser specificeras underhålls- och försörjningsberedskapskraven i fråga om den upphandlade materielen tillräckligt tidigt så att eventuella kompetenskrav som ställs på den inhemska industrin kan identifieras.

Artikel 346 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF) är en undantagsartikel som ger en medlemsstat rätt att avvika från unionens regelverk om det krävs för att trygga statens väsentliga säkerhetsintressen. Inom försvarsupphandlingen kan det bli aktuellt att åberopa undantaget i de fall då det inte är möjligt att genomföra upphandlingen med iakttagande av försvars- och säkerhetsupphandlingsdirektivets principer om öppenhet och icke-diskriminering. När det är fråga om en undantagsartikel i ett fördrag ska den enligt vedertagen EU-rättspraxis tillämpas restriktivt och separat i varje enskilt fall.

Ett ytterligare medel som står till buds inom upphandlingspolitiken är industriellt samarbete. Om förutsättningarna i artikel 346.1 b i FEUF uppfylls kan skyldigheter som gäller sådant samarbete påföras vid försvarsupphandling som är av central betydelse med tanke på landets försvar och säkerhet. Ett beslut att påföra någon en skyldighet ska basera sig på prövning i varje enskilt fall, och den ledande tanken ska vara att trygga och säkra finska statens centrala säkerhetsintressen t.ex. genom en strävan att trygga tillgången till kritisk teknik under alla omständigheter. Det industriella samarbetet styrs genom de regler för det industriella samarbetet i fråga om Finlands försvarsmaterielupphandling som arbets- och näringsministeriet har godkänt¹⁶.

16 De reviderade reglerna trädde i kraft den 1 januari 2012.

Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

Södra Magasinsgatan 8
PB 31, 00131 HELSINGFORS, FINLAND
Telefon: +358 295 16001

www.defmin.fi